

De Sitterstraat 11, gemeente Dordrecht

Een archeologische opgraving aan de
De Sitterstraat 11 te Dordrecht

M.C. Dorst

Vakteam Erfgoed /
Archeologie

Gemeente Dordrecht
Spuiboulevard 300
Postbus 8
3300 AA Dordrecht
www.dordrecht.nl/archeologie

Dordrecht Ondergronds 116

De Sitterstraat 11, gemeente Dordrecht

Een archeologische opgraving aan de
De Sitterstraat 11 te Dordrecht

M.C. Dorst

2019

Gemeente Dordrecht
Vakteam Erfgoed/Archeologie

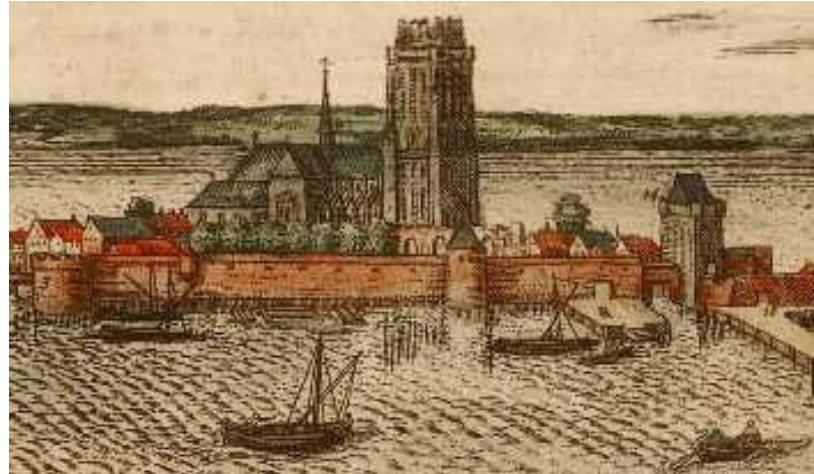
Colofon

ISSN: 1876-2379
Tekst: M.C. Dorst
Inhoudelijke toetsing: J. Hoevenberg
Redactie: J. Hoevenberg
Afbeeldingen: Gemeente Dordrecht, Vakteam Erfgoed/Archeologie,
tenzij anders vermeld.
Vormgeving: M.C. Dorst
Drukwerk: n.v.t.
Uitgave: Gemeente Dordrecht, december 2019

Gemeente Dordrecht
Cluster Ruimtelijke Kwaliteit / Vakteam Erfgoed / Team Archeologie
P: Postbus 8, 3300 AA Dordrecht
T: (078) 7708223
E: monarch@dordrecht.nl
W: www.dordrecht.nl/archeologie.nl / www.facebook.com/DordrechtOndergronds

© Gemeente Dordrecht, 2019

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronisch databestand of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave dient men zich tot de uitgever te wenden.

Inhoud

1 Inleiding	5
1.1 Onderzoekskader	5
1.2 Administratieve gegevens	5
2. Gegevens onderzoeksgebied	7
2.1 Plan- en onderzoeksgebied en huidig grondgebruik	7
2.2 Uitgevoerde werkzaamheden	8
3. Resultaten bureau- en booronderzoek en archeologische verwachting	9
4. Doel en vraagstellingen	11
5. Veldwerk	13
5.1 Methodes	13
5.2 Onderzoekresultaten	13
5.2.1 Archeologie	13
6. Conclusies	17
Literatuur	19
Begrippen en afkortingen	21

Een sfeerfoto van de aanleg van de put ter hoogte van de boring waarin in het vooronderzoek archeologische indicatoren zijn aangetroffen (Foto: vakteam erfgoed, 2019, M.C. Dorst).

1 Inleiding

1.1 Onderzoekskader

Op 3 december 2019 is in het plangebied De Sitterstraat 11 in de gemeente Dordrecht een archeologische opgraving uitgevoerd. Dit gebeurde in het kader van een nieuwbouw-/uitbreidingsplan van het kinderdagcentrum Gemiva. In de nieuwbouw zal ook een zwembad worden gerealiseerd. Tijdens een inventariserend booronderzoek in 2017 is op deze locatie een vermoedelijk grondspoor aangetroffen. Deze zou door de graafwerkzaamheden worden verstoord.

Door bevoegd gezag is gesteld dat een nader onderzoek naar deze vermoedelijke archeologische resten moest plaatsvinden (archeologisch advies 17A75, gemeentelijke zaaknr. 174213). Dit zou moeten worden uitgevoerd door middel van een opgraving, variant archeologische begeleiding. Het uit te voeren onderzoek valt conform de BRL 4000 onder het protocol 4004 Opgraven.

In opdracht van Bureau voor Vastgoedmanagement is door het Vakteam Erfgoed van de gemeente Dordrecht een archeologisch onderzoek uitgevoerd. Dit bestond uit een opgraving conform variant archeologische begeleiding.

Het doel van het veldwerk was het waarderen van de, in het booronderzoek aangetroffen archeologische waarde(n) en het documenteren daarvan. Dit document betreft de rapportage van het veldwerk.

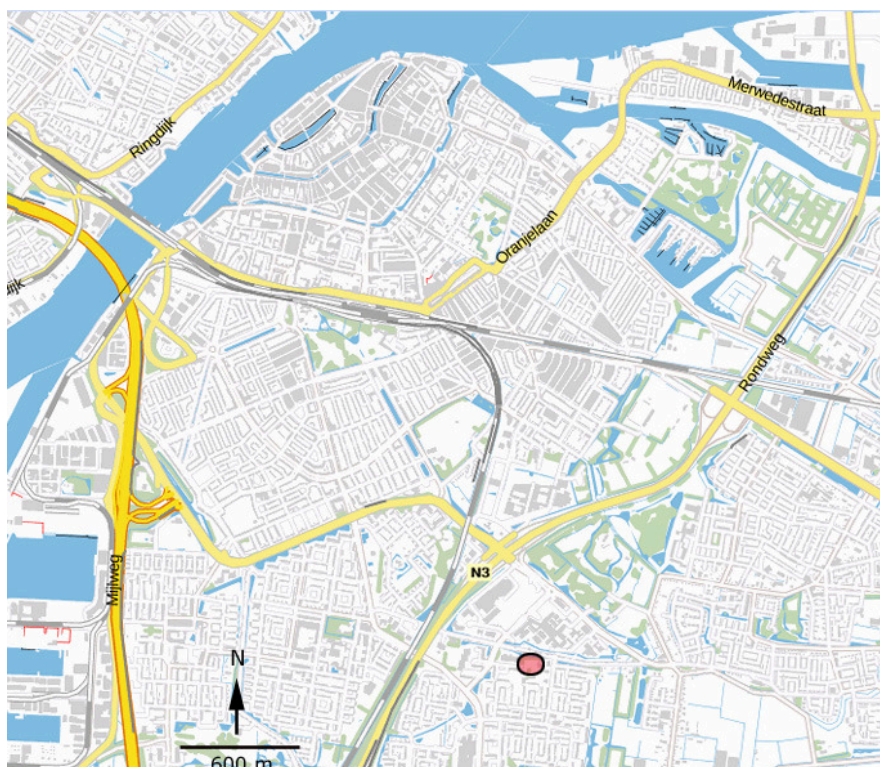
1.2 Administratieve gegevens

Aard onderzoek:	Opgraving (variant archeologische begeleiding, protocol 4004, BRL 4000, v 4.1)
Projectcode:	DDT 1803
ARCHIS:	Onderzoeksmeldingsnummer 4748280100
Periode:	Late Middeleeuwen (11^e eeuw – 1421-1424)
Datum onderzoek:	03-12-2019
Gemeente/wijk:	Dordrecht/Sterrenburg
Straat:	De Sitterstraat 11 (grasveld tussen De Sitterstraat 7a en Eddingtonweg 3))
Provincie:	Zuid-Holland
Kaartblad:	44A
RD coördinaten:	centrum (boring 5 vooronderzoek): 106.299 / 422.639
Opdrachtgever:	Bureau voor Vastgoedmanagement
Contactpersoon:	dhr. J.A.A.M. Hermans
Uitvoerder(s):	Gemeente Dordrecht, Vakteam Erfgoed/Archeologie
Medewerker:	dhr. M.C. Dorst (senior KNA archeoloog)
Bevoegde overheid:	Gemeente Dordrecht
Autorisatie onderzoek:	dhr. J. Booij (clustermanager)
Autorisatie rapport:	mevr. J. Hoevenberg (senior archeoloog)
Status rapport:	door bevoegd gezag goedgekeurde definitieve versie, d.d. 18 december 2019
Archivering:	Digitaal: Archief Vakteam Erfgoed/archeologie E-depot Nederlandse Archeologie http://www.dans.knaw.nl) Analoog: Archief Dordrechts Museum/Stadsdepot gemeente Dordrecht

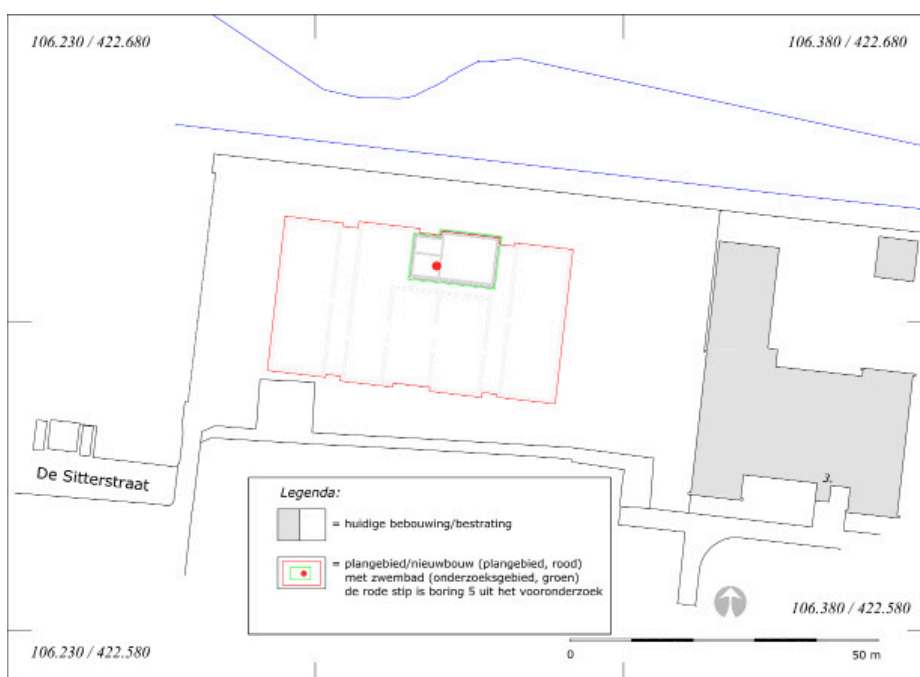
2. Gegevens onderzoeksgebied

2.1 Plan- en onderzoeksgebied en huidig grondgebruik

Het plangebied is gelegen in de wijk Sterrenburg in de gemeente Dordrecht en betreft een onbebouwd grasveld tussen de bebouwing aan de De Sitterstraat 7a (west) en de Eddingtonweg 3 (oost) (afb. 1 en 2). Hier zal een nieuw gebouw worden gerealiseerd voor het kinderdagcentrum Gemiva, nieuw adres De Sitterstraat 11. In deze nieuwbouw zal ook een zwembad worden aangelegd. Dit is het onderzoeksgebied (afb. 2).

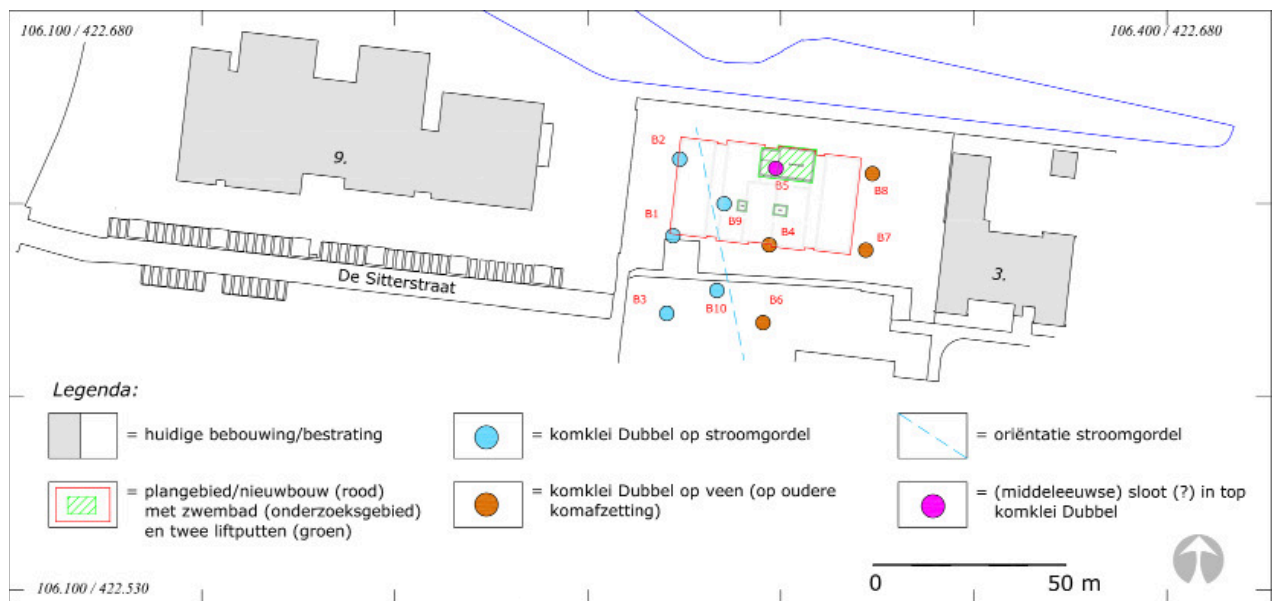
Afb. 1. De ligging van het plan- en onderzoeksgebied in Dordrecht (rood).

Afb. 2. Het plan- en onderzoeksgebied in detail.

2.2 Uitgevoerde werkzaamheden

In het plangebied zal nieuwbouw plaatsvinden van het kinderdagcentrum Gemiva. De nieuwbouw heeft een oppervlak van 1300 m² en hiervoor zal de ondergrond verstoord worden tot een diepte van circa 1 m – mv. In deze nieuwbouw, onderkant fundering op 0,99 - 1,04 - mv zal ook een zwembad (98 m²) worden aangelegd (afb. 3). Hier zal de ondergrond worden verstoord tot een diepte van 2,33 - 2,38 – mv en pre 1421 landschap zeker worden verstoord. Daarnaast zal op twee locaties de bodem dieper worden verstoord voor de aanleg van liftputten (9 en 12 m²). Hier zal de ondergrond worden verstoord tot een diepte van 1,43 - 1,48 – mv. Ter hoogte van de liftputten wordt het pre-1421 landschap niet geraakt.

Afb. 3. Het plangebied met daarin de locaties van de nieuwbouw met zwembad en liftlocaties.¹ Hierop zijn ook de resultaten van het inventariserend booronderzoek weergegeven (Dorst 2017).

1 Op basis van het uitvoeringsgereed ontwerp zoals aangeleverd door dhr. Hermans van Bureau voor Vastgoedmanagement d.d. 30 september 2019.

3. Resultaten bureau- en booronderzoek en archeologische verwachting

Tijdens het booronderzoek op 11 januari 2017 is in het westelijk deel van het plangebied de aanwezigheid van een (oudere) stroomgordel vastgesteld, die niet op de archeologische verwachtingskaart uit 2009 staat aangegeven.² Deze heeft een zuidoost-noordwestelijk oriëntatie. Alleen het oostelijke deel van deze stroomgordel is waargenomen; de totale breedte van de stroomgordel is dus niet bekend. De geulafzettingen reiken tot ten minste 7 m – mv. De stroomgordel is mogelijk al ontstaan gedurende de Bronstijd aangezien de bijbehorende (oudere) komafzettingen zijn afgedekt door een veenpakket met een dikte van 60 cm. De hoogste (oeverwal)afzettingen van deze stroomgordel zijn afgedekt door een dunne komkleilaag die is afgezet vanuit de jongere stroomgordel de Dubbel. Het gaat dus waarschijnlijk om een transitie-stroomgordel die is ontstaan in de periode van de oudere stroomgordels, maar watervoerend is gebleven tot in de periode van het begin van de jongere stroomgordels. Deze rivier kan gedurende de IJzertijd en Romeinse Tijd nog watervoerend zijn geweest. Als einddatering kan mogelijk het begin van de Vroege Middeleeuwen worden aangehouden.

In het oostelijk deel van het plangebied is sprake van een komklei-op-veenlandschap dat behoort tot de rivier de Dubbel die op circa 240 ten noorden hiervan stroomde. Op enkele plaatsen is onder het veen nog een oudere komzone aanwezig die kan worden toegeschreven aan bovengenoemde stroomgordel. Er zijn geen stroomgordelafzettingen van de Dubbel in het plangebied aanwezig. Op die locaties waar de oudere stroomgordel aanwezig is, is de top van de jongere komkleilaag hoog gelegen; tussen 1,25 m en 1,79 m – mv. Dit was gedurende de Late Middeleeuwen het leef-/loopniveau.

In het, lagergelegen, middendeel van het plangebied is in één van de boringen (B5) een archeologische indicator aangetroffen. Het gaat om een laag zwarte kleilaag met veel detritus en brakwaterkoksels. Dergelijke opvullingen zijn kenmerkend als laatste opvulling van middeleeuwse ingravingen; het betreft de afzetting die geassocieerd wordt met de St. Elisabethsvloeden tussen 1421-1424. Vaak, en zeker in het komgebied gaat het om ontginnings-/perceleringsloten. De top van de afzetting in de boring lag rond de 2 m – mv (mv = -0,4 m NAP). Het middeleeuwse leef-loopniveau (top landschap pre-1412) is hier en in het oostelijk deel aanwezig tussen 2 en 2,8 m – mv.

2 Dorst 2017.

4. Doel en vraagstellingen

Het hoofddoel van het veldwerk was het waarderen en documenteren van de mogelijke archeologische waarde(n) die aanwezig kan zijn ter hoogte in boring 5. De voor het veldwerk in het PvE geformuleerde onderzoeksvragen zijn overgenomen in het Plan van Aanpak:³

1. *Is er sprake van bewoningssporen uit pre-middeleeuwse perioden? En zo ja, wat is hiervan de aard, diepteligging, datering, omvang en conservering van de vindplaats(en)?
Hoe passen de vindplaats(en) in het beeld van vergelijkbare vindplaatsen in Dordrecht en de regio?*
2. *Is er sprake van bewoningssporen uit de Middeleeuwen? En zo ja, wat is hiervan de aard, diepteligging, datering, omvang en conservering van de vindplaats(en)?
Hoe passen de vindplaats(en) in het beeld van vergelijkbare vindplaatsen in Dordrecht en de regio?*

Voor het onderzoeksgebied, de zwembadlocatie, is alleen onderzoeksvraag 2 relevant.⁴

3 Dorst 2018, PvE-nr. 2018-3, update 7 oktober 2019. PvE voor een archeologisch veldonderzoek door middel van een opgraving in het plangebied De Sitterstraat 11, gemeente Dordrecht. Interne projectcode DDT 1803, gemeente Dordrecht, d.d. 7 oktober 2019. Goedgekeurd d.d. 8 oktober 2019.

4 Onderzoeksvraag 1 heeft alleen/met name betrekking op de in het vooronderzoek aangetroffen (onbekende, mogelijk oudere) stroomgordel. Het deel waar deze aanwezig is, wordt niet verstoord bij deze nieuwbouwplannen.

5. Veldwerk

5.1 Methoden

Het veldonderzoek is, conform het PvA, uitgevoerd op 3 december 2019. Er is voorafgaande aan de ontgraving van de bouwput voor de fundering en het zwembad één korte sleuf gegraven ter hoogte van boring 5 uit het vooronderzoek. Alle werkzaamheden worden uitgevoerd onder certificaat op basis van de BRL 4000 (juli 2018).

Motivatie onderzoeksmethode

Het onderzoek is uitgevoerd conform de richtlijnen van de KNA 4.1 en verder zoals geformuleerd in het PvA.⁵ Eén afwijking ten opzichte van het PvA betreft het niet door middel van een tekening gedocumenteerde dwarsprofiel over de aangetroffen sloot S1. Door de zeer instabiele wanden van de put is er alleen een foto gemaakt en geen tekening. Deze wijziging is doorgegeven aan bevoegd gezag en goedgekeurd.⁶

Het veldonderzoek betrof een opgraving, variant archeologische begeleiding. Omdat uiteindelijk het archeologisch onderzoek voorafgaand aan de daadwerkelijke ontgraving uitgevoerd kon worden, kreeg het onderzoek het karakter van een proefsleufonderzoek; er is onder archeologische regie een sleuf gegraven op de locatie van boring 5 uit het vooronderzoek. Het veldwerk is uitgevoerd conform de hieraan gestelde eisen in de KNA versie 4.1 (Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie juli 2018). Allereerst is de locatie van de boring 5 opgezocht. Omdat het vermoeden was dat het een middeleeuwse sloot was, is haaks op de veronderstelde oriëntatie een korte sleuf uitgezet. De sleuf had een lengte van 4 m en een breedte van 1,8 m (afb. 4). Deze is laagsgewijs ontgraven tot het grens tussen het Merwededek en het pre-1421 landschap werd bereikt. Het aangetroffen spoor is gedocumenteerd door middel van een vlaktekening (1:50) en vlakfoto en een foto van de dwarsdoorsnede in het zuidprofiel. De uitgeschepte slootvulling is visueel doorzocht op vondsten. Er zijn geen vondsten gevonden/verzameld.

5.2 Onderzoeksresultaten

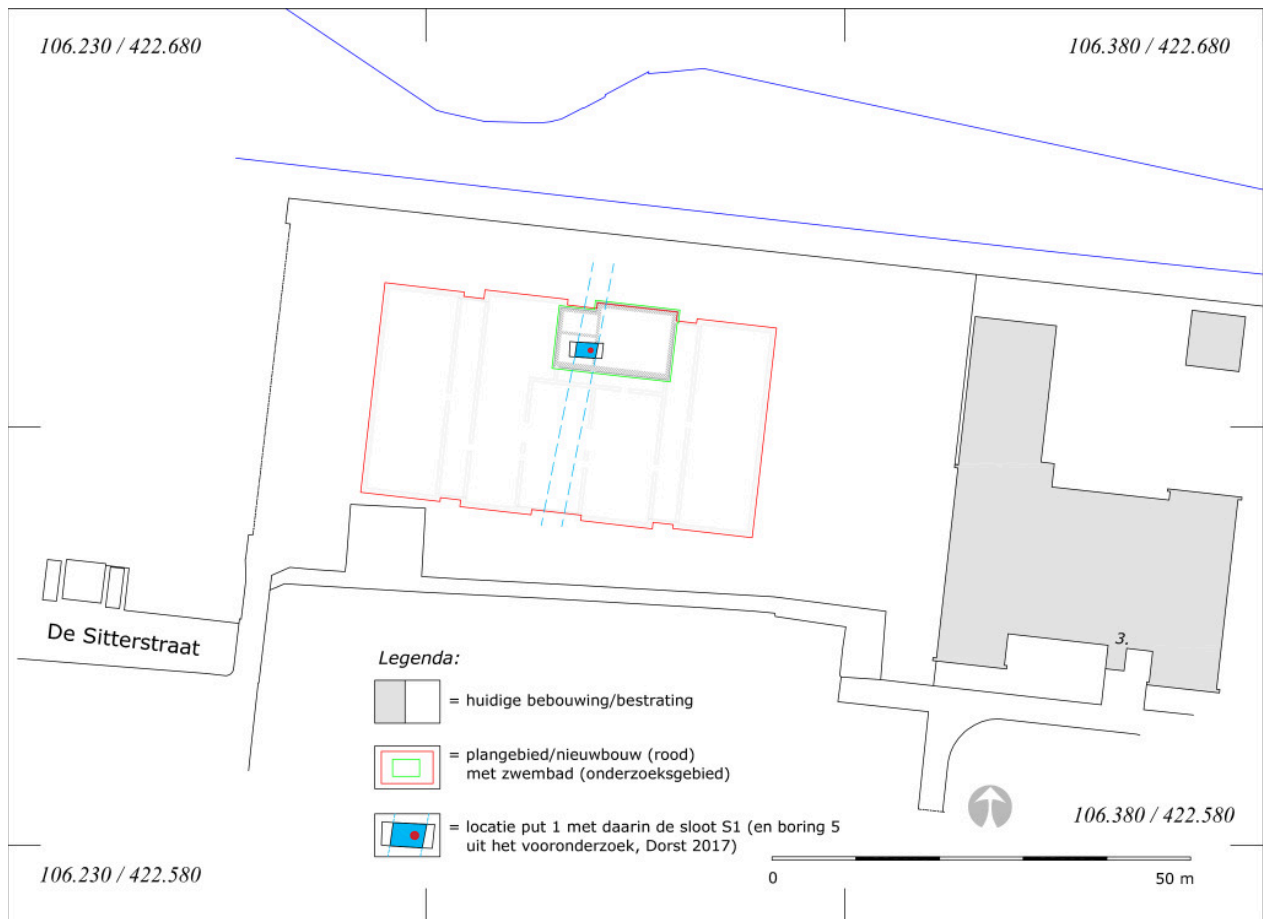
5.2.1 Archeologie

Middeleeuwse sloot S1 (tot 1421)

De archeologische indicatoren in boring 5 van het vooronderzoek bleek een ontginnings-/perceleringssloot uit de Late Middeleeuwen tot 1421-1424 te zijn. De insnijdingsdiepte van de sloot (S1) in de top van het komklei-op-veenlandschap lag op 2 m – mv (-2,4 m – NAP). De sloot had een breedte van 2,5 m en een diepte van 30 cm. Mogelijk is er sprake van een minimale erosie van het pre-1421 landschap (en de sloot); dergelijke ontginningsloten kunnen dus oorspronkelijk al zeer ondiep zijn geweest. De opvulling bestond geheel uit een donkergrijs-zwarte, licht siltige klei met veel detritus en veel brakwaterkookels (*Cerastoderma glaucum*). De sloot had een NO-ZW oriëntatie en zal zijn ingegraven vanaf de zuidelijke oeverwal van de Dubbel die ten noorden hiervan loopt. Indien de sloot haaks op de middeleeuwse Dubbelgeul is gegraven, dan zou in theorie de oriëntatie van de geul hier te bepalen zijn (afb. 4, afb. 5 en afb. 6).

5 Dorst 2019, PvA-nummer 2019-2, vakteam erfgoed, gemeente Dordrecht.

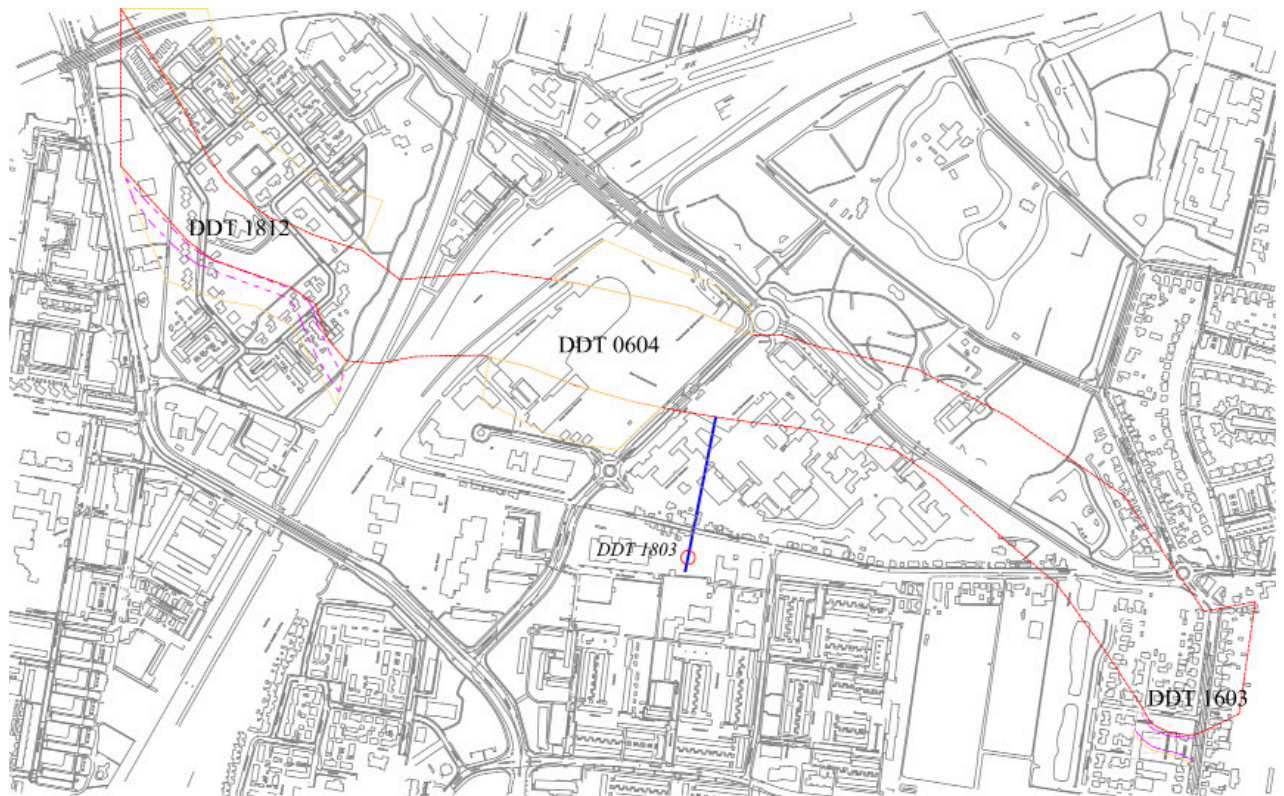
6 Zie afwijkingen veldwerkformulier digitale map DDT 1803, vakteam erfgoed.

Afb. 4. De ligging van de sleuf ter hoogte van boring 5 uit het vooronderzoek met daarin de middeleeuwse sloot S1.

Afb. 5. Boven: de sloot S1 in het vlak op een diepte van ca. 2,1 m – mv, in de top van het Hollandveen Laagpakket, gezien van bovenaf (onder is noord). Onder: De doorsnede van de sloot S1 in het zuidprofiel van de sleuf.

Afb. 6. De sloot S1 (DDT 1803, rood / blauw) doorgetrokken in noordelijke richting tot de locatie waar deze de zuidelijke oeverwal en geul van de Dubbel raakt. De oriëntatie van de middeleeuwse geul van de Dubbel is gebaseerd op de onderzoeken op de locaties Zuidhoven (DDT 1812), Gezondheidspark (DDT 0604) en Stevensweg 39 (DDT 1603). In rood is de laat-middeleeuwse geul van de Dubbel weergegeven. In geel de beide oeverwallen en in paars de tot op heden bekende dijktraces.⁷

⁷ DDT 1812, Archis zaaknr. 4698174100 (Dorst, 2020 in prep.), DDT 0604, Archis zaaknr. 2126999100 (Hos, & Dorst, 2010), DDT 1603, Archis zaaknr. 4038063100 (Dorst 2017).

6. Conclusies

Op 3 december 2019 is in het plangebied De Sitterstraat 11 te Dordrecht een archeologische opgraving, variant archeologische begeleiding uitgevoerd. Er is één sleuf gegraven op de locatie waar in het inventariserend booronderzoek archeologische indicatoren zijn aangetroffen.

Ten aanzien van de geformuleerde (relevante) vraagstelling is het volgende geconstateerd:

- 1. Is er sprake van bewoningssporen uit de Middeleeuwen? En zo ja, wat is hiervan de aard, diepteligging, datering, omvang en conservering van de vindplaats(en)? Hoe passen de vindplaats(en) in het beeld van vergelijkbare vindplaatsen in Dordrecht en de regio?*

Er is een laat-middeleeuwse ontginnings-/perceleringssloot aanwezig in het onderzoeksgebied. Deze sloot zal zijn ingegraven vanaf de zuidelijke oeverwal van de Dubbel. Het onderzoeksgebied bevindt zich in het lager gelegen komklei-op-veengebied ten zuiden van de Dubbel. Deze zone zal vanaf de ontginning van dit deel van het Dubbeltracé in de 11e eeuw in gebruik zijn geweest als akker- en weidegrond. De sloot had een NO-ZW oriëntatie, een breedte van 2,5 m en een diepte van 30 cm. Het is mogelijk dat dit de maximale diepte van de sloot was. Indien de sloot haaks op de oeverwal en Dubbelgeul is gegraven, dan hadden deze ten noorden van het onderzoeksgebied een vrijwel oost-westelijke oriëntatie. De startdatering is onbekend, maar kan op basis van absolute dateringen van de bewoning op de zuidelijke oeverwal aan de Amnesty Internationalweg dateren vanaf het begin van de 11^e eeuw.⁸ De sloot is watervoerend en in gebruik gebleven tot de St. Elisabethsvloeden tussen 1421-1424. De erosie van het pre-1421 lijkt hier minimaal.

Sloten die behoren tot het laatmiddeleeuwse ontginnings- en perceleringssysteem worden regelmatig aangetroffen tijdens onderzoeken in de komgebieden aan weerszijden van de geulen en oeverwallen van de Dubbel, het Oude Maasje en de Merwede. Vrijwel overal hebben ze een breedte tussen 2,5 en 3 m, net zoals de in het onderzoeksgebied aangetroffen sloot. Door het veelvuldig documenteren van deze sloten zal het op termijn mogelijk moeten zijn om de verschillende verkavelingspatronen en oriëntaties in kaart te brengen. Een goede vergelijking maken met de slotenpatronen die zijn aangetroffen op de vindplaatsen in afbeelding 6 is niet mogelijk.⁹ Een vergelijking is wel mogelijk met het verkavelingspatroon dat is aangetroffen tijdens een onderzoek aan de Laan der Verenigde Naties. Hier is in 2012 een proefsleufonderzoek gedaan naar het slotenpatroon in het zuidelijk komgebied van de Dubbel, op circa 2 km ten westen van het onderzoeksgebied De Sitterstraat. De sloten hadden hier dezelfde NO-ZW oriëntatie en lijken ook vrijwel haaks op de Dubbelgeul gegraven.¹⁰

De toetsing van dit rapport is gebeurd door de bevoegde overheid, de gemeente Dordrecht. Hierover dient contact opgenomen te worden met mevr. J. Hoevenberg, senior adviseur erfgoed van de gemeente Dordrecht, tel. (078) 770 4905.

Voor vragen over de bevindingen en conclusies in dit rapport kan contact worden opgenomen met dhr. M.C. Dorst, senior KNA-archeoloog van de gemeente Dordrecht, tel. (078) 770 4904.

8 Vindplaats Gezondheidspark DDT 0604, Archis zaaknr. 2126999100, Hos & Dorst 2010.

9 Dit is omdat het onderzoek op DDT 1812 nog niet is uitgewerkt en op de andere 2 vindplaatsen geen of lastig te interpreteren sloten zijn gevonden in het zuidelijke komgebied.

10 Dorst 2012, DDT 1203, Archis zaaknummer 2356958100.

Literatuur

- Boer, de G.H., M. Rietkerk, J.A. Schenk & B. Jansen, 2009: Stad en Slib. Het archeologisch potentieel van het Eiland van Dordrecht in kaart gebracht. Een archeologische verwachtings- en beleidskaart voor het buitengebied en de historische stad. *RAAP-rapport 1672*.
- Dorst, M.C., 2020 (in prep.), Rioolvervanging Zuidhoven, gemeente Dordrecht. Een archeologische opgraving van middeleeuwse bewoningssporen op de beide oeverwallen van de Dubbel in de wijk Zuidhoven. *Dordrecht Ondergronds XX*. Vakteam Erfgoed, gemeente Dordrecht.
- Dorst, M.C., 2017: Stevensweg 39, gemeente Dordrecht. Een archeologisch proefsleuvenonderzoek naar een middeleeuwse dijk met bewoningssporen. *Dordrecht Ondergronds 98*. Vakteam Erfgoed, gemeente Dordrecht.
- Dorst, M.C., 2012: Laan der Verenigde Naties, gemeente Dordrecht. Een inventariserend veldonderzoek door middel van een proefsleuf. *Dordrechts Ondergronds 30*. Vakteam Erfgoed, gemeente Dordrecht.
- Hos, T.H.L. & M.C. Dorst, 2010: Zonnen op Gods akker. Archeologisch onderzoek van een laatmiddeleeuws nederzettingsterrein. Gemeente Dordrecht, plangebied Gezondheidspark. *Dordrecht Ondergronds 4*. Bureau Monumentenzorg & Archeologie.
- Raczynski-Henk, Y. & G.H. de Boer, 2007: Plangebied S.M. Hugo van Rijnweg, gemeente Dordrecht; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek. *RAAP-rapport 1517*.
- Schiereck, G.J., 2017: De Dordtse uitdaging. De vroegere loop van de rivieren bij Dordrecht. *Tijdschrift voor Historische Geografie*, 2e jaargang 2017, nummer 1.

Begrippen en afkortingen

antropogeen	Door mensen gemaakt/gedaan/uitgevoerd, i.i.t. natuurlijk
Bergsche Veld	Zoetwatergetijdengebied ten zuiden van de stad Dordrecht, ontstaan na de Sint Elisabethsvloed van 1421 (verwijst naar Geertruidenberg, later Biesbosch genoemd).
brakwaterkokkel	Gidsfossiel voor de afzettingen van de Sint Elisabethsvloed 1421, zeker als deze tweekleppig en in levenshouding wordt aangetroffen. Het gaat om de tweekleppige <i>Cerastoderma glaucum</i> .
crevasse(afzetting)	Oeverwaldoorbraak (rivier) waarbij (opnieuw) zand is afgezet. Door de doorbraak is een afzetting ontstaan met sediment uit de oeverwal. Crevasse-afzettingen zijn hoger gelegen plekken in het landschap.
detritus	Substantie bestaande uit organische resten van planten en dieren.
donk	Rivierduin of natuurlijke verhoging in het landschap
Formatie van Echteld	Afzettingen vanuit rivier
Formatie van Nieuwkoop	Veenpakket (Hollandveen Laagpakket)
Formatie van Naaldwijk	Afzettingen vanuit zee
Grote Waard	De Grote of Hollandsche Waard was een landbouwgebied in Holland, aan de grens met Brabant. De waard ontstond in de 13e eeuw, na afdamming van de Maas bij Heusden en Maasdam en het aanleggen van een ringdijk. De Grote Waard omvatte de gebieden die tegenwoordig bekend staan als het Land van Heusden en Altena, het Eiland van Dordrecht, het oostelijk deel van de Hoeksche Waard en een stukje Noord-Brabant, ongeveer van Heusden tot Moerdijk.
hil/werf/terp	Woonheuvel of kunstmatige door mensen opgeworpen verhoging in het landschap, i.t.t. donk
indicator	Aanwijzing/vondst/voorwerp/object/spoor
inversierug	Oeverwallen en kreekbeddingen klonken gedurende de middeleeuwse ontginningen door hun grovere materiaal minder in dan de slappe, fijne klei ertussen, waardoor ze nu nog als ruggen in het landschap herkenbaar zijn. Deze 'omkering' in het landschap (oorspronkelijk een geul, nu een rug) wordt ook wel inversie (inversieruggen) genoemd.
klastisch	Verweerde/geërodeerde fragmenten van gesteente die zijn afgezet door water en wind
Merwededek	Gelaagd pakket klei- en zandafzettingen vanuit de rivier de Merwede, na de Sint Elisabethsvloed van 1421 (Formatie van Echteld). Specifiek voor het Eiland van Dordrecht.
Sint Elisabethsvloed	Stormvloed waarbij de zeedijk van de Grote Waard bij het dorp Wieldrecht doorbrak en de Grote Waard verdrong, 18-19 november 1421.
AMK	Archeologische Monumenten Kaart

ARCHIS	Archeologisch Informatie Systeem
AWN	Archeologische Werkgemeenschap Nederland
CHA	Cultuur Historische Atlas, provincie Zuid Holland
IKAW	Indicatieve kaart Archeologische Waarden
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
Mv	Maaiveld (loopoppervlak)
NAP	Normaal Amsterdam Peil (hoogtemaat)
NEN	Nederlandse Norm
PvA	Plan van Aanpak
PvE	Programma van Eisen
RAD	Regionaal Archief Dordrecht
RCE	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

